

Svar på skriftligt spørsmål SSS 617/2020 rd

Svar på skriftligt spørsmål om att beakta tillväxten av befolkningen med ett främmande modersmål i statsandelsgrunderna och utjämningsystemet

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørsmål SS 617/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Pia Kauman /saml:

Hur tänker regeringen revidera systemet med statsandelar så att kommuner där andelen invånare i befolkningsökningen med främmande språk som modersmål är stor och även förutspås öka ytterligare under de kommande åren kan beaktas bättre; kan regeringen revidera beräkningsmetoden så att enhetspriset för invånare med främmande språk som modersmål höjs exempelvis till 3 000 euro/invånare så att servicekostnaderna täcks; och vad tänker regeringen göra för att förhindra att tillväxtcentrum i fråga om ekonomi och utbildning blir överskuldsetta och rentav drabbas av kassakris till följd av att utjämnningen av statsandelen gör att tillväxtkommuner blir utan behovsbaserad finansiering och investeringar i tillväxt måste göras genom skuldsättning?

Som svar på detta spørsmål anför jag följande:

År 2020 är grundpriset för personer med ett främmande språk som modersmål 1 982,49 euro i systemet med statsandelar för kommunal basservice, och den kalkylerade kostnaden uppgår till cirka 736 miljoner euro, vilket motsvarar omkring 2,7 procent av kommunernas kalkylerade kostnader. Utöver främmandespråskoefficienten uppmärksammas personer med främmande språk som modersmål bland annat även i bestämningsfaktorerna i statsandelssystemet, exempelvis i fråga om de kalkylerade kostnaderna visavi åldersstruktur.

Den kalkylerade kostnad som fastställs på grundval av åldersstruktur i statsandelen för kommunal basservice motsvarar omkring 70 procent av de kalkylerade kostnaderna. Bestämningsfaktorerna för kalkylen uppdateras årligen, varvid förändringar i kommunens befolkningsantal och åldersstruktur beaktas i finansieringen för följande finansår. Om antalet invånare med främmande språk som modersmål växer i kommunen, beaktas detta i de kalkylerade kostnaderna genom såväl åldersstrukturen som främmandespråskoefficienten, eventuellt även i de kalkylerade kostnaderna visavi andra bestämningsfaktorer, såsom sjukfrekvenskoefficienten eller utbildningsbakgrunds-koefficienten.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 617/2020 rd

Vill man höja grundpriset för inslaget av personer med främmande språk som modersmål, kräver det antingen höjning av statsandelen för kommunal basservice eller sänkning av vikten av övriga bestämningsfaktorer med motsvarande belopp. Bestämningsfaktorernas nuvarande vikter baserar sig på undersökningar som gjorts vid Institutet för hälsa och välfärd (2013) och Statens ekonomiska forskningscentral (2011). I dessa undersöktes faktorer som förklarade kostnaderna för social- och hälsovård respektive undervisnings- och kulturverksamhet. Bestämningsfaktorerna togs i bruk i samband med reformen av statsandelssystemet 2015.

I denna reform gjordes ett betydande tillägg till de kalkylerade kostnaderna för inslag av invånare med främmande språk som modersmål. I reformen höjdes dessa kalkylerade kostnader från omkring 45 miljoner euro till cirka 553 miljoner euro. Den kalkylerade kostnaden för personer med främmande språk som modersmål mer än tiodubblades alltså från år 2014 till 2015. Därtill har inslaget av personer med främmande språk som modersmål och dess kalkylerade kostnader sedan 2015 proportionellt sett vuxit betydligt mer än de kalkylerade kostnaderna för de övriga bestämningsfaktorerna (ca 40 procent; för de övriga bestämningsfaktorerna ca 5 procent).

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om inrättande av vårdlandskap och reform av ordnande av social- och hälsovården och organisering av räddningsväsendet, vilken nu är på remiss, föreslås det att sättet att beräkna främmandespråskoefficienten ändras i statsandelen för kommunal basservice. I dagsläget beräknas främmandespråskoefficienten genom att man beräknar andelen invånare med främmande språk som modersmål av alla kommunens invånare och därifrån drar av motsvarande andel för den kommun där andelen invånare med främmande språk som modersmål är som lägst i hela landet. Enligt förslaget ska beräkningsmetoden ändras så att andelen invånare med främmande språk som modersmål beräknas genom multiplikering av antalet sådana invånare med grundpriset för främmande språk, varvid även förändringen i antalet framgår fulltaligt i de förändrade kalkylerade kostnaderna.

Vid en granskning av statsandelarnas utveckling kan det observeras att sedan 2015 har de kalkylerade statsandelarna för kommuner med en snabbt växande befolkning i genomsnitt vuxit cirka 2,9 procent per år, medan de kalkylerade kostnaderna för kommuner med en snabbt krympande befolkning i genomsnitt har minskat med 0,2 procent per år. Dynamiken i statsandelssystemet beaktar på så sätt förändringar i kommunernas invånarantal och befolkningsstruktur.

I ovannämnda regeringsproposition på remiss föreslås en revidering av utjämningsystemet. Utjämningsstilläggs- och utjämningsavdragsprocenterna skulle ändras så att utjämningsstillägget höjs från nuvarande 80 till 90 procent. Dessutom skulle utjämningsavdraget sänkas från det nuvarande, något progressiva minimiavdraget om 30 procent till en fast andel om 10 procent. Det sistnämnda skulle exempelvis för de fyra städerna i huvudstadsregionen innebära att utjämningsavdraget sjunker från omkring -600 miljoner euro i det nuvarande systemet till omkring -80 miljoner euro.

Ett viktigt mål med statsandelssystemet är att se till att alla kommuner oberoende av omständigheter, servicebehov och skillnader i inkomstbas har förutsättningar att klara av sina lagstadgade

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 617/2020 rd

uppgifter. Syftet med den kalkylerade statsandelen i systemet med statsandel för kommunal basservice är att beakta skillnaderna mellan kommunerna i fråga om deras invånares servicebehov och att möta de förändringar som uppstår i fråga om servicebehoven, exempelvis vad gäller förändringar i befolkningsutveckling och befolkningsstruktur. Med utjämningen av inkomstbasen eftersträvas å sin sida en förbättring av läget särskilt i de kommuner där kommunens egen inkomstbas är svag eller håller på att försvagas. Statsandelen för kommunal basservice täcker emellertid enbart en dryg fjärdedel av kommunernas driftsintäkter. Därför är det av central vikt med tanke på utvecklingen av den kommunala ekonomin att höja skatteutfallet och upprätthålla kommunens livskraft.

Helsingfors 17.9.2020

Kommunminister Sirpa Paatero